БӨЈҮК КОБЗАРЫН ВӘТӘНИНДӘ

Украина торпаглары да Азәрбајчан одобијјаты вә инҹәсәнәти күнләри башы чатандан өз гонаглар гаршыладыглары кими дә бөјүк һөрмәтлә јола салынандан сонра һәлә бир нечә күн Кијев өз бајрам либасыны сејланмаға таласмаҹы. Күчәләрдә, мејданларда, евләрдә, сәнаје биналарында ики республиканын бајраглары далғаланыр, шәһәр бәзәк вә бајраг сајсы-һәсбәсиндә сәсләнирдиләр, шәһәрдән јенә бири дөгма сојләр саламлајыр: «Хош келмисиниз, әзиз азәрбајчанлы достлар! Сизә салламларымы ахын сејраламы, мәнмахана һәмрәһлиҹә радиомәк, телевизијанда ачанда бир гадәр чашдырдым, Ајна бајда бисс едирсән, чүнки бајрам бана чатса да екранда, сифәтдә Азәрбајчан сөзү һәлә да тез-тез сәсләнмәнмы-мәнмиә, концерт-концерто чаланыр.

Мәнчанах: шәһәрләрин зарафатла «сонунчу мөкнан» алландығымыз журналист да шәһәрин тәрк едәнләр — шәһәрин шәһәрдән сонракы ади күнләри бајраг-чаг — анчаг бу бөјүк бајрамын изләри үрәкләрдә, хатирәләрдә јашајыр. Сизин ачыгландығынызы, узаг-узаг илләрә кедиб чатачаг.

Әдәбијјат вә инсанлар күнләринин шаһиди вә иштиракчысы кими, сизин вә бир ухрадалы үчүн өндән сонра «Азәрбајчан» сөзү һеч вахт ширин хатирә ојадачаг, бөјүк мәдәнијјатин, бөјүк сәнәтин синәсиндә јашајачаг.

Бөјүк сијаси әһәмијјәт дашијан бу көрүшләр мүһүм бир вәзифәнин јериндән үгурла кәлди: Украинада гәдим вә зәнкин мәдәнијјатимизин, республикамызын мүасир нејнаатынын, адәт вә ән нәнкишаф сәвијјәсинин парлаг шәкилдә өкс етдирдиҹи, сәнәтимизин нүфузунуздаһа да артырды, «Азәрбајчан мәдәнијјәт» анлајышынын милјонларла украиналы үчүн конкрет нүмунәләр шәкилдә ағанилләшдирди.

Кијевдән башлајыб Чернүбил Тара дашы сојләринә гәдәр, Чөрәк әлкәмизин Авропа сәрһәдләринәдәк он күн әрзиндә кечдијимиз мин километрләрә јол јаз вә ағ кәтирәндә, јүзләрлә көрүшү, сөһбәтләри, чыхышлары хатирәләндә. Күнләрин мүҹәзләр әнатә дairәси доғрудан да һејрәт доғурсун. Бир чох концерт дәстәләринин Украинаја хејли әвәзлән кәлдијини, рәсми ачылышдан гәбәл онлара консерт вердијини да бурада әлавә етсәк көрәрик ки, әслиндә, Азәрбајчан әдәбијјаты вә инҹәсәнәти күнләри јалнız бајраг республикасын бүтүн күшәләрини әнатә етмиш, әсли умумхалг бајрамына чеврилмишдир.

Украина радио вә телевизијасында һәмин мүддәтдә Азәрбајчан мөвзусу ашылмаҹа јер тутмуш вә әдәбијјатымызын, инҹәсәнәтимизин, тарихимизин, мүасир итгисадиијјатымызын һәјатымызын бир сырa мүһүм чәһәтләрини гардаш халгларичә чатдырмамыз санәсиндә әзәмәтли бир иш көрүлмүшдүр вә бу иши бүтүн кәнишлији илә тәсәввүр етмәк јахшы ки, бурада һәлә чох јазмалаг, өтән көрүшләрин кеҹ мәнзәрәси мүәјјән шәкилдә, дејән ки, ајры-ајры мәмуалардо, фото-сәнәмләрдә әксини тапачағдыр.

Күнләрин әдәби нәссәсини јаратмаҹа Азәрбајчан Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин бириҹи катибі Рагиб Гасымов вә Украина Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин бириҹи катибі Василиј Козаченкојун, Сүлејман Рустәм вә Микола Бажанын Мәрмәрдә Дивабиј вә Платон Воронкојун, Неби Хәзри вә Микола Нагнибидынын, Әнкара Нурчалын, Сәфәр Тәһмаз, Фикрәт Гәчә вә Борис Олејникин, Сәјавуш Мәммәдәли, Аббас Абдулла вә Иван Драчын мүхәлифләриндә бөјүк гардашлыг дүгүнү, һәр ики халгын әдәбијјатына хас олан инсансәвәрлик вә һәмдәмәлилик нисгәри, гаршысында һөрмәт вә сөз белә көрүшләрин тәбии рушәмә дарәјә чатмасы бу дәфә тәзә едирди. Чыхышларда сөз мараглы фактлара тохунулурду ки, бу чизкиләр тез дәфтәр әнвал-рәјләрини тәсдиг етдијини көрә јох, һәм дә халгларымызын әдәби әлаләләр тарихини дәрин гатларына инҹәләнә салдығы үчүн һамыны һајәчанландырыды. Бу јүк Имран Гасымовун мүасир әдәбијјатымызы јашы нисбәтән бәнд ламыш чаван әдәби гүввәләрә кими кәниш мәнзәрәсини әнатә едән поетик чыхышлары да. В. Козаченкојун Украина мәдәнијјәти классикләринин Азәрбајчана дәнмә мараглы умумилләшдирмә Бәрарәтин сәсләринә да, Микола Бажанын Сәмәд Вурғун нагтыларды һәјачанлы. Хатирәсинә да, Сәфәр Тәһмиров, Әнкара Нурчалын, узаг-узаг илләрә кедиб чатачаг.

Әдәбијјат вә инсанлар күнләринин шаһиди вә иштиракчысы кими, сизин вә бир ухрадалы үчүн өндән сонра «Азәрбајчан» сөзү һеч вахт ширин хатирә ојадачаг, бөјүк мәдәнијјатин, бөјүк сәнәтин синәсиндә јашајачаг.

Бөјүк сијаси әһәмијјәт дашијан бу көрүшләр мүһүм бир вәзифәнин јериндән үгурла кәлди: Украинада гәдим вә зәнкин мәдәнијјатимизин, республикамызын мүасир нејнаатынын, адәт вә ән нәнкишаф сәвијјәсинин парлаг шәкилдә өкс етдирдиҹи, сәнәтимизин нүфузунуздаһа да артырды, «Азәрбајчан мәдәнијјәт» анлајышынын милјонларла украиналы үчүн конкрет нүмунәләр шәкилдә ағанилләшдирди.

Кијевдән башлајыб Чернүбил Тара дашы сојләринә гәдәр, Чөрәк әлкәмизин Авропа сәрһәдләринәдәк он күн әрзиндә кечдијимиз мин километрләрә јол јаз вә ағ кәтирәндә, јүзләрлә көрүшү, сөһбәтләри, чыхышлары хатирәләндә. Күнләрин мүҹәзләр әнатә дairәси доғрудан да һејрәт доғурсун. Бир чох концерт дәстәләринин Украинаја хејли әвәзлән кәлдијини, рәсми ачылышдан гәбәл онлара консерт вердијини да бурада әлавә етсәк көрәрик ки, әслиндә, Азәрбајчан әдәбијјаты вә инҹәсәнәти күнләри јалнız бајраг республикасын бүтүн күшәләрини әнатә етмиш, әсли умумхалг бајрамына чеврилмишдир.

Украина радио вә телевизијасында һәмин мүддәтдә Азәрбајчан мөвзусу ашылмаҹа јер тутмуш вә әдәбијјатымызын, инҹәсәнәтимизин, тарихимизин, мүасир итгисадиијјатымызын һәјатымызын бир сырa мүһүм чәһәтләрини гардаш халгларичә чатдырмамыз санәсиндә әзәмәтли бир иш көрүлмүшдүр вә бу иши бүтүн кәнишлији илә тәсәввүр етмәк јахшы ки, дејән ки, ајры-ајры мәмуалардо, фото-сәнәмләрдә әксини тапачағдыр.

Күнләрин әдәби нәссәсини јаратмаҹа Азәрбајчан Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин бириҹи катибі Рагиб Гасымов вә Украина Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин бириҹи катибі Василиј Козаченкојун, Сүлејман Рустәм вә Микола Бажанын Мәрмәрдә Дивабиј вә Платон Воронкојун, Неби Хәзри вә Микола Нагнибидынын, Әнкара Нурчалын, Сәфәр Тәһмаз, Фикрәт Гәчә вә Борис Олејникин, Сәјавуш Мәммәдәли, Аббас Абдулла вә Иван Драчын мүхәлифләриндә бөјүк гардашлыг дүгүнү, һәр ики халгын әдәбијјатына хас олан инсансәвәрлик вә һәмдәмәлилик нисгәри, гаршысында һөрмәт вә сөз белә көрүшләрин тәбии рушәмә дарәјә чатмасы бу дәфә тәзә едирди. Чыхышларда сөз мараглы фактлара тохунулурду ки, бу чизкиләр тез дәфтәр әнвал-рәјләрини тәсдиг етдијини көрә јох, һәм дә халгларымызын әдәби әлаләләр тарихини дәрин гатларына инҹәләнә салдығы үчүн һамыны һајәчанландырыды. Бу јүк Имран Гасымовун мүасир әдәбијјатымызы јашы нисбәтән бәнд ламыш чаван әдәби гүввәләрә кими кәниш мәнзәрәсини әнатә едән поетик чыхышлары да. В. Козаченкојун Украина мәдәнијјәти классикләринин Азәрбајчана дәнмә мараглы умумилләшдирмә Бәрарәтин сәсләринә да, Микола Бажанын Сәмәд Вурғун нагтыларды һәјачанлы. Хатирәсинә да, Сәфәр Тәһмиров, Әнкара Нурчалын, узаг-узаг илләрә кедиб чатачаг.

Иван Драчын Гобустан гаҹаларына һәср олунмуш шеірләрини әз елә дәрәҹәдә һамы кими, Азәрбајчан сәсләринин Украина дилиндә дејән Сәјавуш Мәммәдәлинин, әдәби әлаләләринин Новаг вә Сејдә Рәһимин, адам вә һәмин көрүшә тәртиб вә тәрчүмә етдији јени китаблары кәлән Аббас Абдуллаја чыхышларында да дујулурду. Тасадуфи дејил ки, тамашачылар һәмин чыхышлары бөјүк рәғбәтлә гаршыладылар. Әдәби тәнгидчиләр ачыхлашанда јарамајы бу әнвал-рүһиҹә бүтүн дикәр поетик чыхышларда јүксәк сәвијјәдә давам етдирдиләр.

Күнләрин һәјачанлы епизодларындан бири јазычыларын Кијевдәки «1941 — 1945-ҹи илләр бөјүк Вәтән мүһарибәси тарихи мүзеји»ндә бахышы ијди. Көрүшләрә дөнә-дөнә хатырладыгкими, мүһарибәдә иштирак етмиш Азәрбајчан јазычыларынын чохунун дөјүш јолу Украина торпагында кечиб. Буна көрә дә һәмин мәшһур вә зәнкин мүзејин салонларына кәәркән мүһарибә ветеранлары олан јазычыларымыздан Әбдүлвәһаб Ибрагимов, Ивар Третјаковун кечирдикләри «Јер вә ағ» башлыҗы мәр Мәммәдханлынын, Бајрам Бајрамовун, Сүлејман Вәлијевин, Ивар Третјаковун кечирдикләри «Јер вә ағ» башлыҗы дүшмәк чәтин дејилди. Өмүрүнүн кәнчлик илләрини Севастопол чәбһәсиндә кечирмиш, Украина торпагы кечирмиш агыр, унудулмаз тәәссүратыны дөрд чилдлик «Достлуг галасы» романында бәјан едән Сејдә Рәһимин сөзләрини гаҹаларын ајрылмасындан бәри дикрилмәјә «ишыг» сөзү илә гоша һөмрүш—Дөнјә СЕС бирдә јерләшир. Гиймәтинә 1927-ҹи илдән башланмыш бу нәһәнг бәнд дә әлкәмин башга милләтләрини тәмсил едән кәнчләрә чијнинчијнә дөјүнмүш чаланлар да чалышмышлар. Бир Днеприн үзәриндәки нәһәнг гүрүҹ мараглы тамаша ијди. Бурада јарадылмыш мүәјјән кәздик. Стансијанын тарихи, бу күнү вә кәләҹәји илә таныш олдуг. Бир дәфә һисс едә-едә дөрдүнчү дәфә Днепр СЕС-ин сон торпагындакы јеринә әдәбијјатда Пушкинин, мүсиигдә Чајковскинин јери илә мүгајисә етмәк ијди. Дөгмә вә әбрәдилдә, Бакы нефти илә. Донбас көмүрү илә јанашы Днепр ишыгы-ијнәсинә дөјүнмүш бир дүнјанын дөрдүнчү бир дәфә дикримәдә чаланларды вә бу, халгларымызы арасындакы достлуг мәрәзләрини јенидән хатырладырды.

Сөһбәтләрин бириндә Чөфәр Чаббарлы адына «Азәрбајчанфилм» кинокомпанијасынын директору, јазычы Чәмил Әлибәјов бу барәдә фикирләрини јахшы умумилләшдирди. О, хатирәләрини арасындакы достлуг Днепрдәки Кичик Јарымадасында битон, 800 јашлы палыдынын ағачы илә әлдә-ајаҗда ијди. Әбидә кими мүтәфәк гонаглара көстәрилән бу ағаҹа дигәтлә баханда көрүрсән ки, дөб тәрәфдә онун дөрд көвдәси вар. Ајрыларды битмиш дөрд палыд сонра сармашыб нәһәнг бир ағаҹ доғуб. Лакин бу палыдсалы будур ки, ағаҹлар бир көвдәдә бирләшәндә, мөнкәмләнәндән сонра јенә ајрылмасы вә јаранмасы ачыг кими нәкишаф еләмәјә башлајыб.

Мүһарибә вахты су кечәрик стансијасынын 500 метр ушунда јерләшдирилмиш фашистләр бәндә тамам дағытмаг үчүн партлајыс гојублар, бөрк мүәјјәнләшдирмәк өзүнү өлүмә атыб хәтти кәсмиш, партлајышын гаршысына алмышдыр. Инди о, нама'јын ијнәсиндә сакит-сакитјашын һәјатындадыр. Бәнд ичә јенә өз әвәзини әзәмәти илә дајаныр вә инди јүзләрлә көрүнүр. Онун палыдына Днеприн — гәдим Славутичин үстүндә бәл белә бәнд јучалдылыб. Јени су електрик стансијасы јарадылыб.

«Запорожстал»а танышлыг да гонаглара дөрин тәсир бағышлады. 20 мин фәһәлә чалышан нәһәнг завод өз јахшыларда јүз милјонлуг тон полада вә чүгуну өрјиб. Завода сәкнә Совјетләр Әмәји Гәһраманы вә он ики Ленин мукафаты лауреаты ишләјир. Гонаглара чыхышларымы, о чүмләдән Бакы шәһәр Иҹрасија Комитасинин сәдри Ајдын Мәмәдовун республикамызын нәјатахы нагтындакы сөһбәтләрини, шәнәр Мәрвариз Дибабинин, бәстәкар Арифә Мәликовун, рәссам Јусиф Јусејевин украина—Азәрбајчан әдәби-бәдии әлаләләрә дајанмаларынын бөјүк фәһәләр һәрәратла гаршыладылар. Арифә Мәликов дедә: «Мин јох» рәгәми ачыхлада кәсилдиләрә бөјүк әмәји дурур. Мәтбуатда сәнин јуз милјонуҹу тон чүгүнү дејирсиниз. Бу ки, јуз милјонуҹу тон чүгүнү дејирсиниз — ешидәндә севиндим. Бу ки, һәмин јубилеј поладына әрјидәнләрлә танышлығымыз нә бир сәнәт адамларынын сәнәтинә бәнзәрдә доллдурур.

Бу чүр јүксәк сәмимијјәт, өрә ики халгын мәдәни әлаләләрә јаранмасы вә севкиси Запорожједә төләбәләрә көрүшмүз заманы чыхыш едән Азәрбајчан Јазычылар Иттифагы Идарә Һеј'әтинин бириҹи катиби В. Украина Јазычылар Иттифагы Запорожје шө'бәсинин мәсәл катиби Н. П. Ребровун фикирләрини да характеризә едән бөјүк чәһәтдир.

Сафәрин мараглы күнләриндән бири октјабрын 1-дә «Ракета» катери илә Запорожједән Херсона кәлдијимиз күн ијди. Парлаг, ајдын һава сәһәри. Бир Запорожје Азәрбајчанын чошгун өјун һавалары илә, рәгс сәдалары алтында ајрылдыг. Сонра бу шәнлик јол боју кәсилмәдән. Чалчырпы нүмајәндә һеј'әтинин бүтүн үзвләри иштирак едирди. Гарабағ ипәк фабрикинин тохучусу, СССР-ин Јүксәк тинин депутаты Роза Петросјан Азәрбајчан һаваларыны ојнамагда гәдим Кәнчә тәмсил едән рәгаса Зүлејха Әјјубовадан кери галмурды.

Херсонда хејли азәрбајчанлы илә таныш олдуг. Тохучуларын мәдәнијјәт евиндәки чыхышдан сонра мәнмаханаја гајыдаркән бир оғлан бизә өз мәнмаханасы дә-вет етди. Мә'јум олду ки, о, шәһәр өтрафындакы совхозлардан бириндә бригадирдә ишләјән Анләјнкә Гочуб бурадан јаҗ јашајыр. Ахшам мәнмаханада көлән милис мајору Нурәддин Јусифов өз Газах рајонунун Кәлајр кәндиндәндир. Шәһәрин Комсомолск рајонунун милис рәисидир. О, кечә јарысына кими биздән ајрылмады, чалыгы гулаг асды, шадланды.

Өлкәмизи ән јүксәк мүәссисәләриндән олан Херсон тохучулуг комбинаты Азәрбајчанла сых бағлыдыр вә мәһсулуну биздән алыр. Мәһсулунун да бир гисмини республикамызда сатыр. Фабрикдә гонаглара көмә дөст кими гарышмалыдыр. Комбинатын истәһсал етдији парчаларын сәркиси мүәссисәнин бағлыда јүксәк рәғ догурурду.

Бурада ишләјән гызлар Азәрбајчан КП Бакы Шәһәр Комитасинин катиби Елмира Гафарованын, «Азәрбајчан гадыны» журналынын баш редактору, јазычы Ниҹат Кәримова, шаиргәдәки Әзизә Күрчәјлынын, Фикрәт Гочанын, Мәммәд Нәмәјевин, Сәмәд Агајин сөзләрини јахшы ојнарды. Шофитә Ејвазованын камачада етдији кают мелодијаларыны, бирә ојнадығымыз Азәрбајчан рәгсләрини јагын ки, узун мүддәт унутмајачаглар.

Октјабрын 3-дә, Вәтәндаш мүһарибәсинин гызыын дөјүшләринин шаһиди олмуш мәшһур Каховка кәндинә јола дүшдүк. Јолумуз Херсон чөлләриндән кечирди. Чөлдә нинә суварма шәбәкәси инди сәһранын симасыны дәјишиб. Дүзәлдә гәдим сифәтләрин сонуҹлары јох, ајрылмаз јолдар көрүнүр. Такчә Херсон вилајәтиндә 5 мин белә көрүнә гәдәр алынмыб. Кијевә гаҹ-гаҹ кәлән, Украина торпагларынын әшјаларын сахланан музејинә баханда вә бурадакы гызыл експонатларын өз сәнәјјәтининин мәнз сиҳф мәсәлләрини тапдыгларынын өјрәнәндә бу күрәналарын јенә ән гәдәр сирләр кизләтдијини бир дафа јәгинләшдирмиш. Украина күрәналарын намысы гәдиҹәтдадыр вә довлат тәрәфиндән горунур.

Херсон чөлләриндә башы бир күрән да вар. Бизим кәндә өз тарихини сөвән адамларын әлләрә јарадылыб. Инди бу күрәнын үстүндә Чәнубда догру тамаванан атлардан ибарәт бир ашарды» өфсанаји тачанаја—арабаја әбәди бәнд чаланлыб.

Бурдан кәз өнүндә ачылан көрүнүш пајыз зәмиләри, јашыл јашыл бәрәәрләшмәјә гызылы-гызылы узанан јарпаг чығырлар, јахын кәндләрин кәлин сәсләр үрәк-дамдан догма нисбәтдә доллдурур.

Каховка өз тәбиәти, торпағы, јуз бағлары илә, гумлу јоллары илә Абшеронла ујғунлашыр. Бурда мәшһур «Таврија» конјакынын вәтәнидир. Сафәримиз Днеприн сағ саһилләриндәки шәнлик-бајрам чалғы Бәа Мәнсиин ахшам Херсонлулар дамијол вагзалындан гонаглара төнтәнәли шәнлик көрә-көрә јола салмышды.

Кәнчләр вә јашлылар, өзүнүзә ујғун, нәәрә тутулмамыш көрүшүмүз да узун мүддәт јадымда јашајачаг. Газетин әмәкдашларынын дә'вәти илә Кијевин үстүмүзә хәзан јарпаглары сәпәләјә-сәпәләјә јаҗ шәрәфинә көзүб доланды, көрмәли јерләрә, музејләрә бахдыг, редаксијада гонаг олдуг. Кәнчләрин газетләрини арасында әлаләләри мәнкәлтмәк, тәчрүбә мүбадиләси апармаг бәрәдә сөз ачылды. Иштирак едәнләр дестчыхада Азәрбајчан әдәбијјаты вә инчәсәнәти күнләринә һәср едилмиш дөрд һәмра мүзакирә олунурду. Үмумијјәтлә, бу көмәкләр бөјүк мәнәбәтлә һазырланмышды, мараглыдыр ки, ән јахшы нәтиҹәләр Јекатеринә редаксијасын әмәкдашлыгы СССР халг артисти Нијазын илә мүсаһибәси һесаб олунду.

Күнләр баша чатандан, нүмајәндә һеј'әти Бакыја гајыдандан сонра Кијевдә бир нечә күн да јубанасы олдум. Хатирәләр вә рәссамлыг сәркиләрини бахдым, әр-јаҗларә марагландым. Һәр ики сәрки бөјүк мараг догурду. Мәсәлән, рәссамлар сәнәнинә јени, көзәл бинасынынды рәссамлыг сәркисинә октјабрын 5-дә алты мәнзәл чох тамашачы бахмыш. 70-ә јахын експонатла тәшкил едилмишдир. Бурада мүасир јонгарлыгла, ирәдәтлә, рашлығымыз, графика сәнәтининә јаҗаратлә тәмсил олунуру. Бунр онларла бараглы, ајры-ајры әсәрләр вардыр: «Азәрбајчан рәссамларынын сәркисинә бахандан сонра» бәзи әбәдијјәтләр јаранмыр ки, куја бизә бу күнләрдә республикада одуг, Азәрбајчан Бакусунда јашајырыг. Сәркинин мүәссисәләри вә «Азәрбајчан — гәдим мәдәнијјәт діјарыдыр» (Е. Шаһәтхинсәнә) әсәрләри бизи вәтәнә гајтарды». (Кијев Тикинти Мүһәндисләри Институтунун IV курс тәләбәләри).

«Бу, исте'ладлы, өмәксиз вә, тәбрәмәли Азәрбајчан Јазычылар Иттифагынын сәркисиндә ачыгланмаг, Фикрәт Гочанын, Мәммәд Нәмәјевин, Сәмәд Агајин сөзләрини јахшылыгла, Шофитә Ејвазованын камачада етдији кают мелодијаларыны, бирә ојнадығымыз Азәрбајчан рәгсләрини јагын ки, узун мүддәт унутмајачаглар.

Октјабрын 3-дә, Вәтәндаш мүһарибәсинин гызыын дөјүшләринин шаһиди олмуш мәшһур Каховка кәндинә јола дүшдүк. Јолумуз Херсон чөлләриндән кечирди. Чөлдә нинә суварма шәбәкәси инди сәһранын симасыны дәјишиб. Дүзәлдә гәдим сифәтләрин сонуҹлары јох, ајрылмаз јолдар көрүнүр. Такчә Херсон вилајәтиндә 5 мин белә күрән гејдә алынмыб. Кијевә гаҹ-гаҹ кәлән, Украина торпагларынын әшјаларын сахланан музејинә баханда вә бурадакы гызыл експонатларын өз сәнәјјәтининин мәнз сиҳф мәсәлләрини тапдыгларынын өјрәнәндә бу күрәналарын јенә ән гәдәр сирләр кизләтдијини бир дафа јәгинләшдирмиш. Украина күрәналарын намысы гәдиҹәтдадыр вә довлат тәрәфиндән горунур.

Херсон чөлләриндә башы бир күрән да вар. Бизим кәндә өз тарихини сөвән адамларын әлләрә јарадылыб. Инди бу күрәнын үстүндә Чәнубда догру тамаванан атлардан ибарәт бир ашарды» өфсанаји тачанаја—арабаја әбәди бәнд чаланлыб.

Бурдан кәз өнүндә ачылан көрүнүш пајыз зәмиләри, јашыл јашыл бәрәәрләшмәјә гызылы-гызылы узанан јарпаг чығырлар, јахын кәндләрин кәлин сәсләр үрәк-дамдан догма нисбәтдә доллдурур.

Каховка өз тәбиәти, торпағы, јуз бағлары илә, гумлу јоллары илә Абшеронла ујғунлашыр. Бурда мәшһур «Таврија» конјакынын вәтәнидир. Сафәримиз Днеприн сағ саһилләриндәки шәнлик-бајрам чалғы Бәа Мәнсиин ахшам Херсонлулар дамијол вагзалындан гонаглара төнтәнәли шәнлик көрә-көрә јола салмышды.

Кәнчләр вә јашлылар, өзүнүзә ујғун, нәәрә тутулмамыш көрүшүмүз да узун мүддәт јадымда јашајачаг. Газетин әмәкдашларынын дә'вәти илә Кијевин үстүмүзә хәзан јарпаглары сәпәләјә-сәпәләјә јаҗ шәрәфинә көзүб доланды, көрмәли јерләрә, музејләрә бахдыг, редаксијада гонаг олдуг. Кәнчләрин газетләрини арасында әлаләләри мәнкәлтмәк, тәчрүбә мүбадиләси апармаг бәрәдә сөз ачылды. Иштирак едәнләр дестчыхада Азәрбајчан әдәбијјаты вә инчәсәнәти күнләринә һәср едилмиш дөрд һәмра мүзакирә олунурду. Үмумијјәтлә, бу көмәкләр бөјүк мәнәбәтлә һазырланмышды, мараглыдыр ки, ән јахшы нәтиҹәләр Јекатеринә редаксијасын әмәкдашлыгы СССР халг артисти Нијазын илә мүсаһибәси һесаб олунду.

Күнләр баша чатандан, нүмајәндә һеј'әти Бакыја гајыдандан сонра Кијевдә бир нечә күн да јубанасы олдум. Хатирәләр вә рәссамлыг сәркиләрини бахдым, әр-јаҗларә марагландым. Һәр ики сәрки бөјүк мараг догурду. Мәсәлән, рәссамлар сәнәнинә јени, көзәл бинасындакы рәссамлыг сәркисинә октјабрын 5-дә алты мәнзәл чох тамашачы бахмыш. 70-ә јахын експонатла тәшкил едилмишдир. Бурада мүасир јонгарлыгла, ирәдәтлә, рашлығымыз, графика сәнәтининә јаҗаратлә тәмсил олунуру. Бунр онларла бараглы, ајры-ајры әсәрләр вардыр: «Азәрбајчан рәссамларынын сәркисинә бахандан сонра» бәзи әбәдијјәтләр јаранмыр ки, куја бизә бу күнләрдә республикада одуг, Азәрбајчан Бакусунда јашајырыг. Сәркинин мүәссисәләри вә «Азәрбајчан — гәдим мәдәнијјәт діјарыдыр» (Е. Шаһәтхинсәнә) әсәрләри бизи вәтәнә гајтарды». (Кијев Тикинти Мүһәндисләри Институтунун IV курс тәләбәләри).

«Бу, исте'ладлы, өмәксиз вә, тәбрәмәли Азәрбајчан Јазычылар Иттифагынын сәркисиндә ачыгланмаг, Фикрәт Гочанын, Мәммәд Нәмәјевин, Сәмәд Агајин сөзләрини јахшылыгла, Шофитә Ејвазованын камачада етдији кают мелодијаларыны, бирә ојнадығымыз Азәрбајчан рәгсләрини јагын ки, узун мүддәт унутмајачаглар.

Октјабрын 3-дә, Вәтәндаш мүһарибәсинин гызыын дөјүшләринин шаһиди олмуш мәшһур Каховка кәндинә јола дүшдүк. Јолумуз Херсон чөлләриндән кечирди. Чөлдә нинә суварма шәбәкәси инди сәһранын симасыны дәјишиб. Дүзәлдә гәдим сифәтләрин сонуҹлары јох, ајрылмаз јолдар көрүнүр. Такчә Херсон вилајәтиндә 5 мин белә күрән гејдә алынмыб. Кијевә гаҹ-гаҹ кәлән, Украина торпагларынын әшјаларын сахланан музејинә баханда вә бурадакы гызыл експонатларын өз сәнәјјәтининин мәнз сиҳф мәсәлләрини тапдыгларынын өјрәнәндә бу күрәналарын јенә ән гәдәр сирләр кизләтдијини бир дафа јәгинләшдирмиш. Украина күрәналарын намысы гәдиҹәтдадыр вә довлат тәрәфиндән горунур.

Херсон чөлләриндә башы бир күрән да вар. Бизим кәндә өз тарихини сөвән адамларын әлләрә јарадылыб. Инди бу күрәнын үстүндә Чәнубда догру тамаванан атлардан ибарәт бир ашарды» өфсанаји тачанаја—арабаја әбәди бәнд чаланлыб.

Бурдан кәз өнүндә ачылан көрүнүш пајыз зәмиләри, јашыл јашыл бәрәәрләшмәјә гызылы-гызылы узанан јарпаг чығырлар, јахын кәндләрин кәлин сәсләр үрәк-дамдан догма нисбәтдә доллдурур.

Каховка өз тәбиәти, торпағы, јуз бағлары илә, гумлу јоллары илә Абшеронла ујғунлашыр. Бурда мәшһур «Таврија» конјакынын вәтәнидир. Сафәримиз Днеприн сағ саһилләриндәки шәнлик-бајрам чалғы Бәа Мәнсиин ахшам Херсонлулар дамијол вагзалындан гонаглара төнтәнәли шәнлик көрә-көрә јола салмышды.

Кәнчләр вә јашлылар, өзүнүзә ујғун, нәәрә тутулмамыш көрүшүмүз да узун мүддәт јадымда јашајачаг. Газетин әмәкдашларынын дә'вәти илә Кијевин үстүмүзә хәзан јарпаглары сәпәләјә-сәпәләјә јаҗ шәрәфинә көзүб доланды, көрмәли јерләрә, музејләрә бахдыг, редаксијада гонаг олдуг. Кәнчләрин газетләрини арасында әлаләләри мәнкәлтмәк, тәчрүбә мүбадиләси апармаг бәрәдә сөз ачылды. Иштирак едәнләр дестчыхада Азәрбајчан әдәбијјаты вә инчәсәнәти күнләринә һәср едилмиш дөрд һәмра мүзакирә олунурду. Үмумијјәтлә, бу көмәкләр бөјүк мәнәбәтлә һазырланмышды, мараглыдыр ки, ән јахшы нәтиҹәләр Јекатеринә редаксијасын әмәкдашлыгы СССР халг артисти Нијазын илә мүсаһибәси һесаб олунду.

Күнләр баша чатандан, нүмајәндә һеј'әти Бакыја гајыдандан сонра Кијевдә бир нечә күн да јубанасы олдум. Хатирәләр вә рәссамлыг сәркиләрини бахдым, әр-јаҗларә марагландым. Һәр ики сәрки бөјүк мараг догурду. Мәсәлән, рәссамлар сәнәнинә јени, көзәл бинасындакы рәссамлыг сәркисинә октјабрын 5-дә алты мәнзәл чох тамашачы бахмыш. 70-ә

Сабир РУСТӘМХАНЛЫ

Кијев—Запорожје—Херсон—Бакы